

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแบบพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ ของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบๆชุมชนแออัด บริเวณแนวคลองแม่ข่า จากการคาดว่าจะเป็นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านสังคมเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านวัฒนธรรม เมื่อมีการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแออัดบริเวณแนวคลองแม่ข่า ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 182 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสาร สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน แต่ละชุมชน จำนวน 7 คน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขแต่ละชุมชน จำนวน 7 คน และตัวแทนประชาชนทั่วไป แต่ละชุมชน จำนวน 7 คน รวม 21 คน แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน นำเสนอโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายตั้งแต่ตารางที่ 1-10

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร/ความคิดเห็นต่อโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแนวคลองแม่ข่า ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างกับประชาชนในชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่า และผลกระทบทางสุขภาพ ที่คาดการณ์ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านสังคมเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านวัฒนธรรม นำเสนอโดยการจัดหมวดหมู่และสรุปเนื้อหา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนนำเสนอโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสาร พบว่าชุมชนที่ศึกษาตั้งอยู่ตามแนวคลองแม่ข่า ในพื้นที่แขวงเมืองราย และแขวงนครพิงค์ จำนวน 7 ชุมชน โดยแบ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในแขวงเมืองราย 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแม่จิง ชุมชนศรีปิงเมือง ชุมชนช่างฆ้อง ชุมชนพวกเป็ยร่วมใจ และแขวงนครพิงค์ 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนพัฒนาบ้านกู่เต้า ชุมชนป่าเป้า และชุมชนหมู่บ้านอุ้นอารี โดยมีรายละเอียดของแต่ละชุมชนดังต่อไปนี้

1.1 ชุมชนแม่จิง เป็นชุมชนที่มีอายุประมาณ 60 ปี ในอดีตมีบ้านเรือนตั้งอยู่เพียง 4-5 หลังคาเรือน เมื่อมีการพัฒนาและขยายเขตเทศบาล จำนวนหลังคาเรือนก็เพิ่มมากขึ้น ผู้นำชุมชนจึงขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เมื่อ ปี พ.ศ. 2540 ที่ตั้งของชุมชนอยู่ระหว่างถนนระแงง ถนนศรีจันทร์ และถนนช้างคลาน อาณาเขตชุมชนแม่จิงทิศเหนือติดกับชุมชนกำแพงงาม ทิศใต้ติดกับชุมชนฟ้าใหม่ประตูก้อม ทิศตะวันออกติดกับถนนช้างคลาน และทิศตะวันตกติดกับชุมชนศรีท้าวหัวฝาย ซึ่งชุมชนทั้ง 3 แห่ง เป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแออัด ชุมชนแม่จิงมีลำน้ำจิงซึ่งเป็นลำน้ำที่แยกมาจากคลองแม่ข่าไหลผ่านชุมชนด้านทิศตะวันออก สภาพน้ำในลำน้ำจิงเน่าเสียเป็นลักษณะของน้ำครำไม่แตกต่างจากสภาพน้ำในคลองแม่ข่าสายหลักก่อนที่จะแยกมาเป็นลำน้ำจิง สภาพบ้านเรือนของชุมชนแม่จิงไม่หนาแน่น ชุมชนเป็นลักษณะแบบชานเมืองที่ยังมีพื้นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่ในชุมชน และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยบางพื้นที่ไม่ถูกสุขลักษณะและไม่เป็นระเบียบ แต่เส้นทางสัญจรในชุมชนมีความสะดวกไม่คับแคบ ความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นลักษณะกึ่งชุมชนเมือง เนื่องจากมีโครงสร้างความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่ผูกพันกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ญาติพี่น้องมักสร้างบ้านอยู่ในละแวกเดียวกัน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง อาหารการกินจะซื้อจากตลาดมากกว่าปลูกกินเองในครัวเรือน เนื่องจากไม่มีบริเวณบ้านเพียงพอในการปลูกพืชสวนครัว การทำกิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่จะจัดขึ้นที่ประชุมของชุมชน ส่วนกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณี จะไปที่วัดศรีท้าวหัวฝาย ลักษณะโครงสร้างองค์กรชุมชนเป็นแบบเครือข่ายที่สมาชิกหนึ่งคนมีบทบาทหน้าที่หลายอย่างเพราะเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และจะมีกลุ่มคนที่ทำงานเพื่อชุมชนจำนวนน้อยโดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือหากมีการร้องขอจากกลุ่มองค์กรผู้นำชุมชน

1.2 ชุมชนศรีปิงเมือง เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีคนเข้ามาอาศัยกว่า 100 ปี โดยมีการตั้งชุมชนพร้อมๆ กับการสร้างวัดศรีปิงเมืองซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทำการจดทะเบียนจัดตั้งชุมชนในปี พ.ศ. 2543 ชุมชนตั้งอยู่สองฝั่งของถนนศรีปิงเมือง อาณาเขตชุมชนศรีปิงเมืองทางทิศเหนือติดกับชุมชนระแงง ทิศใต้ติดกับชุมชนศรีท้าวหัวฝายซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการ

รื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแออัดบริเวณแนวคลองแม่ข่า ทิศตะวันออกติดกับชุมชนศาลาแดง และ ทิศตะวันตกติดกับชุมชนทิพย์เนตร มีลำคูไหลไหลผ่านชุมชนด้านทิศเหนือ สภาพน้ำในลำคูไหลมีสีดำคล้ำ สภาพน้ำที่เน่าเสีย ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้กับลำคูไหล แต่ในรัศมีที่ห่างออกมาจะไม่ได้รับผลกระทบ สภาพบ้านเรือนค่อนข้างหนาแน่น เส้นทางสัญจรของชุมชนค่อนข้างคับแคบ ไม่สะดวก แต่สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปสะอาดและเป็นระเบียบ ลักษณะบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียว และไม่ค่อยมีบริเวณรอบๆ บ้าน โครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นไปในลักษณะเครือญาติ และสนิทสนมกันจากการทำกิจกรรมของชุมชนร่วมกัน ชาวชุมชนศรีปิงเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ชุมชนมีวัดศรีปิงเมืองเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชุมชน และมีโรงเรียนเทศบาลศรีปิงเมืองตั้งอยู่ในชุมชน ลักษณะโครงสร้างองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมเป็นการส่วนตัว จากการทำกิจกรรมของชุมชนร่วมกันบ่อยครั้ง มีการไปมาหาสู่กัน เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นผู้หญิงบางครั้งเป็นอุปสรรคในการขอความช่วยเหลือจากชาวบ้านในชุมชน โดยส่วนใหญ่จะมีคณะกรรมการเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่เสียสละเวลาทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและส่วนรวม การขอความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆทั้งจากภาครัฐ และจากชุมชน ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเท่าที่ควร และการยอมรับในบทบาทของคณะกรรมการผู้นำชุมชนยังมีน้อย

1.3 ชุมชนช่างฆ้อง เป็นชุมชนที่มีคนเข้ามาอาศัยเมื่อประมาณ 100 ปีที่ผ่านมาและจดทะเบียนจัดตั้งชุมชนในปี พ.ศ.2544 ชุมชนช่างฆ้องมีอาณาเขตทางทิศเหนือติดกับถนนท่าแพ ทิศใต้ติดกับชุมชนระแงง ทิศตะวันออกติดกับถนนกำแพงดินซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแออัดบริเวณแนวคลองแม่ข่า และทางทิศตะวันตกติดกับชุมชนลอยเคราะห์ ในอดีตชุมชนช่างฆ้องและชุมชนลอยเคราะห์ เป็นชุมชนเดียวกัน คือชุมชนสองพี่น้องที่สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่จัดอยู่ในประเภทชุมชนแออัด ต่อมาจึงแยกออกเป็น 2 ชุมชน และได้พัฒนาสภาพที่อยู่อาศัย ความเป็นระเบียบของชุมชนให้พ้นจากสภาพการเป็นชุมชนแออัด ในอดีตชุมชนมีสภาพเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ และมีการสร้างที่พักอาศัยอยู่ในหนองน้ำโดยมีสะพานไม้เป็นเส้นทางสัญจรเชื่อมต่อกันระหว่างบ้าน เมื่อมีผู้อาศัยมากขึ้นมีการถมที่หนองน้ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย และลดปัญหาแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค สภาพบ้านเรือนค่อนข้างหนาแน่น แต่มีเส้นทางสัญจรในชุมชนที่สะดวก ลักษณะบ้านเรือนในชุมชนช่างฆ้องส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียว มีขนาดเล็ก โครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นลักษณะบ้านใกล้เรือนเคียงมีการไปมาหาสู่กัน และช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมชุมชนมากกว่าความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และ รับจ้าง ชุมชนมีวัดช่างฆ้องเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชุมชน อาทิ การประชุม การจัดงานบุญประเพณีของชุมชน โครงสร้างองค์กรชุมชนของชุมชนช่างฆ้อง

จากการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยสมาชิกและคณะกรรมการให้ความเห็นว่ามีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง เนื่องจากยังไม่สามารถชักจูงและโน้มน้าวให้ชาวชุมชนข้างห้องเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และกิจกรรมของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ชาวบ้านจะเข้าร่วมโดยมีต้องร้องขอ

1.4 ชุมชนพวกเปี้ยวร่วมใจ เป็นชุมชนที่มีคนเข้ามาอาศัยอยู่เมื่อประมาณ 40 กว่าปีที่ผ่านมา เป็นชุมชนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ชานเมือง เมื่อมีการขยายเขตเทศบาลออกไป ทำให้มีผู้คนเข้ามาอาศัยเพิ่มมากขึ้น ต่อมาได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นชุมชน ในปี พ.ศ. 2543 อาณาเขตของชุมชนพวกเปี้ยวร่วมใจทางทิศเหนือติดกับชุมชนบวกดาด ทิศใต้ติดกับชุมชนทิพย์เนตรและชุมชนฟ้าใหม่ ประตูก้อม ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแออัดบริเวณแนวคลองแม่ข่า ทิศตะวันออกติดกับชุมชนศรีสุพรรณ และทิศตะวันตกติดกับถนนมหิตลเขตแขวงศรีวิชัย สภาพของชุมชนส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ สภาพบ้านเรือนมีการปลูกสร้างค่อนข้างหนาแน่น ตั้งอยู่บนสองฝั่งของถนนทิพย์เนตร จึงมีเส้นทางสัญจรที่สะดวก วิถีชีวิตเป็นแบบชุมชนเมือง เพราะอยู่ในย่านการค้า โครงสร้างความสัมพันธ์เป็นแบบเพื่อนบ้าน มีการไปมาหาสู่กันระหว่างบ้านใกล้เรือนเคียง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ประกอบกิจการส่วนตัว ชุมชนมีวัดพวกเปี้ยวเป็นศูนย์กลางและรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมของชุมชน อาทิการประชุม การออกกำลังกาย การร่วมงานบุญประเพณีของชุมชน โครงสร้างองค์กรชุมชนยังไม่เข้มแข็ง เนื่องจากผู้นำชุมชนเพิ่งเข้ารับตำแหน่ง

1.5 ชุมชนพัฒนาบ้านกู่เต้า เป็นชุมชนที่มีคนเข้ามาอาศัยอยู่เมื่อประมาณ 100 กว่าปีพร้อมๆ กับประวัติการสร้างวัดกู่เต้าที่มีความเก่าแก่ และได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งชุมชนในปี พ.ศ.2543 ชุมชนพัฒนาบ้านกู่เต้ามีอาณาเขตทางทิศเหนือติดกับถนนหมื่นด้ามพร้าด ทิศใต้ติดกับสนามกีฬาเทศบาล ทิศตะวันออกติดกับชุมชนคลองเงิน 1 และคลองเงิน 2 ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแออัดบริเวณแนวคลองแม่ข่า ส่วนทิศตะวันตกติดกับถนนข้างเผือก มีคลองแม่ข่าไหลผ่านทางทิศตะวันออกของชุมชน ซึ่งมีชุมชนและการแบ่งเขตรับผิดชอบของชุมชนมีการทับซ้อนกับพื้นที่ชุมชนคลองเงิน จึงมีชาวเขาที่บุกรุกแนวคลองแม่ข่าในชุมชนคลองเงิน 1 และคลองเงิน 2 บุกรุกเข้ามาในเขตของชุมชนบางส่วน ชุมชนพัฒนาบ้านกู่เต้าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีบ้านเรือนตั้งอยู่อย่างหนาแน่น สภาพบ้านเรือนมีความมั่นคง เส้นทางสัญจรของชุมชนมีความสะดวก ในด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนมีฐานะดี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ข้าราชการ และการสร้างหอพักให้เช่าเนื่องจากอยู่ใกล้สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ทำให้มีหอพักจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วไปในชุมชน จึงมีบุคคลภายนอกมาอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก วิถีชีวิตความเป็นอยู่จึงมีความหลากหลาย สภาพปัญหาของชุมชนจึงมีรูปแบบที่แปรผันตาม

ความหลากหลายของกลุ่มคนเช่นกัน ชุมชนพัฒนาบ้านกู่เต้ามีวัฒนธรรม ประเพณีที่เก่าแก่ และมีวัดกู่เต้าเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชุมชน ทั้งการประชุมและงานบุญประเพณีต่างๆ ส่วนการทำงานองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ผู้นำชุมชนเป็นที่เชื่อถือ และยอมรับของสมาชิกในชุมชน และมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก อีกทั้งคณะกรรมการกลุ่มต่างๆ ของชุมชนมีการปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา ทั้งการประชุม การไปมาหาสู่กัน การร่วมกิจกรรมของชุมชน อีกทั้งมีการริเริ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอยู่เสมอ ทำให้เกิดความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดีในกลุ่มของคณะกรรมการ ส่วนประชาชนทั่วไปยังไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเท่าที่ควร

1.6 ชุมชนป่าเป่า เป็นชุมชนที่มีคนเข้ามาอาศัยมากกว่า 50 ปี และมีการจดทะเบียนจัดตั้งชุมชนในปี พ.ศ. 2541 ชุมชนป่าเป่าทางทิศเหนือติดกับชุมชนหมู่บ้านอุ้นอารี ทิศใต้ติดกับชุมชนคลองเงิน 2 ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแออัดบริเวณแนวคลองแม่ข่า ทิศตะวันออกติดกับถนนข้างเผือก และทิศตะวันตกติดกับชุมชนวัดเขียงยี่น สภาพบ้านเรือนค่อนข้างหนาแน่น เส้นทางการสัญจรภายในชุมชนไม่ค่อยสะดวกเท่าไรนัก ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเป็นเครือญาติ ญาติพี่น้องจะสร้างบ้านอยู่ในละแวกเดียวกันสมาชิกอาชีพของคนในชุมชนมีหลากหลาย ได้แก่ ค้าขาย รับจ้าง ข้าราชการ แม่บ้าน ชุมชนมีวัดป่าเป่าเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เนื่องจากชุมชนไม่มีพื้นที่ว่างพอในการสร้างศูนย์ประชุมของชุมชน นอกจากนี้วัดป่าเป่ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และเป็นโบราณสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและความภาคภูมิใจของคนในชุมชน ลักษณะการทำงานของสมาชิกองค์กรชุมชนไม่ค่อยมีบทบาทในการทำงานของชุมชน โดยส่วนใหญ่บทบาทการทำงานจะขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชน ซึ่งมีศักยภาพในการทำงานทั้งของชุมชน และภาครัฐเป็นอย่างดี

1.7 ชุมชนหมู่บ้านอุ้นอารี เป็นชุมชนที่มีคนเข้ามาอาศัยเมื่อประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา และได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งชุมชนในปี พ.ศ.2545 อาณาเขตของชุมชนหมู่บ้านอุ้นอารีทางทิศเหนือติดกับชุมชนคลองเงิน 1 ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแออัดบริเวณแนวคลองแม่ข่า ทิศใต้และทิศตะวันออกติดกับชุมชนป่าเป่า และทิศตะวันตกติดกับถนนข้างเผือกเป็นชุมชนที่แยกตัวมาจากชุมชนป่าเป่าเพื่อขอสิทธิในการรับเงินกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารจัดการภายในชุมชนที่คล่องตัวขึ้น เป็นชุมชนขนาดเล็กมีความเงียบสงบ เนื่องจากมีจำนวนหลังคาเรือนไม่มากนัก สภาพบ้านเรือนมีความมั่นคง และมีความร่มรื่นที่ยังคงสภาพของชุมชนแบบชานเมือง ในอดีตผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเก่าแก่ เป็นผู้ที่มีฐานะดี ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพื่อนบ้านและเครือญาติ ที่มีความผูกพันกับบรรยากาศของสังคมในอดีตค่อนข้างสูง แต่ปัจจุบันมีการสร้างหอพัก และที่อยู่อาศัยให้เช่า ทำให้

เกิดปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนดั้งเดิม ทั้งการก่อความวุ่นวายจากกลุ่มวัยรุ่น การมั่วสุมของนักศึกษาตามหอพักต่างๆ และปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนอยู่เสมอ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายตั้งแต่ตารางที่ 1-5

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ และสถานภาพสมรส

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100.0)
เพศ		
ชาย	65	35.7
หญิง	117	64.3
รวม	182	100.0
อายุ		
15-60 ปี	132	72.5
60 ปีขึ้นไป	50	27.5
รวม	182	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	40	22
คู่	109	59.9
หย่า/แยก	7	3.8
หม้าย	26	14.3
รวม	182	100.0

หมายเหตุ อายุต่ำสุดคือ 15 ปี อายุสูงสุด คือ 87 ปี อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 47 ปี

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็น เพศหญิง ร้อยละ 64.3 และเพศชาย ร้อยละ 35.7 ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานคือมีอายุ 15-60 ปี ร้อยละ 72.5 ส่วนสถานภาพสมรส พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งมีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 59.9 รองลงมา มีสถานภาพโสด ร้อยละ 22

ตาราง 2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	7	3.8
ประถมศึกษา	63	34.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	38	20.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	22	12.1
ปวช.	13	7.1
ปวส.	7	3.8
อนุปริญญา	7	3.8
ปริญญาตรี	22	12.1
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.7
รวม	182	100.0
อาชีพ		
ค้าขาย	61	33.5
รับจ้าง	52	28.6
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	26	14.3
อาชีพอิสระ	22	12.1
รับราชการ/ลูกจ้าง	11	6.0
นักเรียน/นักศึกษา	8	4.4
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	1.1
รวม	182	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.7 รองลงมาคือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 20.9 ทั้งนี้มีผู้ที่จบการศึกษาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด ร้อยละ 1.7 ด้านอาชีพพบว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 33.5 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 28.6 ส่วนอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 1.1

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยครอบครัว/เดือน		
1,000 - 3,000 บาท	51	28.1
3,001 - 6,000 บาท	57	31.3
6,001 - 9,000 บาท	31	17.0
9,001 - 12,000 บาท	14	7.7
12,000 บาท ขึ้นไป	29	15.9
รวม	182	100.0
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
5-25	74	40.7
26-45	74	40.7
46-65	26	14.2
65 ปีขึ้นไป	8	4.4
รวม	182	100.0

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 3,001-6,000 บาท ร้อยละ 31.3 รองลงมามีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 1,000-3,000 บาท ร้อยละ 28.1 และรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 6,001-9,000 ร้อยละ 17 และกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชนในช่วงเวลา 5-25 ปี และ 26-45 ปี ร้อยละ 40.7 เท่ากัน ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 4.4

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับทราบข่าวสารและความสัมพันธ์
ของกลุ่มตัวอย่างกับประชาชนในชุมชนแออัด

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การรับทราบข่าวสาร		
เคย	136	74.7
ไม่เคย	46	25.3
รวม	182	100.0
ความสัมพันธ์		
มีความสัมพันธ์	25	13.7
ไม่มีความสัมพันธ์	157	86.3
รวม	182	100.0

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยทราบข่าวการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชน
แนวคลองแม่ข่า ร้อยละ 74.7 และไม่เคยทราบมาก่อน ร้อยละ 25.3 ส่วนความสัมพันธ์ของ
กลุ่มตัวอย่างกับประชาชนในชุมชนแออัด ร้อยละ 13.7 ไม่มีความสัมพันธ์กับประชาชนที่อาศัยอยู่
ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนบริเวณแนวคลองแม่ข่า และร้อยละ 86.3 มีความสัมพันธ์กับ
ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด

ตาราง 5 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=157 คน)	ร้อยละ
ลักษณะความสัมพันธ์		
มีการไปมาหาสู่กัน	64	40.8
เป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน	57	36.3
มีประเพณีร่วมกัน	47	29.7
เป็นผู้มาซื้อสินค้า	23	14.6
เป็นญาติพี่น้อง	14	8.9
เป็นผู้เช่าที่อยู่อาศัย	8	5.1
เป็นชุมชนใกล้เคียง	7	4.5
เป็นเพื่อน	5	3.2
เป็นลูกจ้าง	2	1.3

จากตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างจะมีความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชนแออัดในลักษณะการไปมาหาสู่กัน ร้อยละ 40.8 รองลงมาคือการเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน ร้อยละ 36.3 และการมีประเพณีร่วมกัน ร้อยละ 29.7

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพ

ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพแบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ สุขภาพด้านร่างกาย สุขภาพด้านจิตใจ สุขภาพด้านสังคม และสุขภาพด้านจิตวิญญาณ ผลการศึกษานำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ตั้งแต่ตารางที่ 6 – 10

ตาราง 6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพ จำแนกตามมิติสุขภาพด้านต่างๆ

ผลกระทบทางสุขภาพ		เชิงบวก	เชิงลบ	รวม
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ผลกระทบทางสุขภาพทั้ง 4 ด้าน	$\bar{X}=3.5, SD=0.7$	100 (54.9)	82 (45.1)	182 (100)
ผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย	$\bar{X}=3.4, SD=0.8$	103 (56.6)	79 (43.4)	182 (100)
ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจ	$\bar{X}=3.6, SD=0.7$	91 (50.0)	91 (50.0)	182 (100)
ผลกระทบทางสุขภาพด้านสังคม	$\bar{X}=3.5, SD=0.8$	112 (61.5)	70 (38.5)	182 (100)
ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตวิญญาณ	$\bar{X}=3.5, SD=0.7$	93 (51.1)	89 (45.1)	182 (100)

จากตารางที่ 6 ประชาชนเห็นว่าการดำเนินงานตามโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแนวคลองแม่ข่าเกิดผลกระทบทางสุขภาพทั้ง 4 ด้าน ในเชิงบวก ร้อยละ 54.9 เมื่อพิจารณาผลกระทบทางสุขภาพในแต่ละด้าน พบว่าเกิดผลกระทบทางสุขภาพในด้านสังคม และด้านร่างกาย ในเชิงบวกร้อยละ 61.5, 56.6 ส่วนด้านจิตใจเกิดผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบเท่ากัน คือ ร้อยละ 50 และด้านจิตวิญญาณเกิดผลกระทบในเชิงบวก และเชิงลบใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 51.1 และ 45.1 ตามลำดับ

ตาราง 7 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย จำแนกตามรายชื่อ

ผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย	เชิงบวก	เชิงลบ	รวม	— X
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
1. การสร้างถนนเลียบบคลองแม่ข่าทำให้ความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป	124 (68.1)	58 (31.9)	182 (100)	3.0
2. การสร้างถนนเลียบบคลองแม่ข่าทำให้อุบัติเหตุจากการเดินทางลดลง	128 (70.3)	54 (29.7)	182 (100)	2.9
3. การมีโอกาสสัญจรโดยการเดินเท้าบนเส้นทางเลียบบคลองแม่ข่ามากขึ้น	137 (75.3)	45 (24.7)	182 (100)	2.7
4. การสร้างสถานที่พักผ่อนแนวคลองแม่ข่าทำให้ออกกำลังกายมากขึ้น	149 (81.9)	33 (18.1)	182 (100)	2.6
5. การสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทำให้ชาวชุมชนริมคลองแม่ข่ามาใช้ประโยชน์ในการออกกำลังกาย	153 (84.1)	29 (15.9)	182 (100)	2.4
6. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจเลียบบคลองแม่ข่าอาจเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นทำให้เกิดอันตรายในชีวิตและทรัพย์สินได้	66 (36.3)	116 (63.7)	182 (100)	3.1

2/11พ
307. 3764
5372 ๗
เลขหมู่.....
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๐.๒

ตาราง 7 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย จำแนกตามรายชื่อ (ต่อ)

ผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย	เชิงบวก	เชิงลบ	รวม	— X
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
7. การปรับปรุงคุณภาพของน้ำคลองแม่ข่า ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป	151 (82.9)	31 (17.1)	182 (100)	2.5
8. การปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าช่วยลด แหล่งเพาะพันธุ์พาหะโรคติดต่อ โอกาสเกิดโรค ติดต่อจึงน้อยลง	162 (89.0)	20 (1.0)	182 (100)	2.2
9. การปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าทำให้ หายใจสะดวกขึ้นเนื่องจากไม่มีกลิ่นเหม็นของ น้ำเสีย	158 (86.8)	24 (13.2)	182 (100)	2.2
10. การปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าทำให้ มีน้ำสะอาดใช้ในชีวิตประจำวัน	133 (73.1)	49 (26.9)	182 (100)	2.7
11. การปลูกต้นไม้เลียบคลองแม่ข่าช่วยลด มลพิษทางอากาศทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง	160 (87.9)	22 (12.1)	182 (100)	2.2

ตาราง 7 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย จำแนกตามรายชื่อ (ต่อ)

ผลกระทบทางสุขภาพด้านร่างกาย	เชิงบวก	เชิงลบ	รวม	— X
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
12. การปลูกต้นไม้เลียบบคลองแม่ข่าอาจเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์เลื้อยคลานที่เป็นอันตรายต่อคนที่สัญจรไปมาได้	108 (59.3)	74 (40.7)	182 (100)	3.6
13. การย้ายชุมชนที่บุงรุกและปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบทำให้ความเป็นเปลี่ยนแปรลงไป	132 (72.5)	50 (27.5)	182 (100)	2.8
14. การปรับปรุงที่อยู่อาศัยหลังการรื้อย้ายช่วยลดแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรคช่วยลดการเจ็บป่วยของโรคติดต่อ	154 (84.6)	28 (15.4)	182 (100)	2.4
15. การปรับปรุงที่อยู่อาศัยแนวคลองแม่ข่าทำให้มีบริเวณปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษไว้บริโภคเองในครัวเรือนทำให้สุขภาพของคนในครอบครัวแข็งแรง	137 (75.3)	45 (24.7)	182 (100)	2.7

จากตารางที่ 7 พบว่าการดำเนินการตามโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแนวคลองแม่ข่า ที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเกิดผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายในเชิงบวกมากที่สุด คือ การปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าช่วยลดแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค ซึ่งจะช่วยลดการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ ถึงร้อยละ 89 รองลงมา คือ การปลูกต้นไม้เลียบบคลองแม่ข่าจะช่วยลดมลพิษทางอากาศทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น ร้อยละ 87.9 และการปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าทำให้หายใจสะดวกขึ้น เนื่องจากไม่มีกลิ่นเหม็นของน้ำเสีย

ส่วนการดำเนินการที่ประชาชนเห็นว่าเกิดผลกระทบในเชิงลบ คือ การสร้างสถานที่พักผ่อนแล้วจะเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ ร้อยละ 63.4 ส่วนการปลูกต้นไม้เทียบคลองแม่ข่าการปลูกต้นไม้เทียบคลองแม่ข่าอาจเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์เลื้อยคลานที่เป็นอันตรายต่อคนที่สัญจรไปมาได้ ประชาชนเห็นว่าเกิดผลกระทบในเชิงบวก คือ มีโอกาสที่จะได้รับอันตรายจากสัตว์เลื้อยคลานน้อย ร้อยละ 59.3

ตาราง 8 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจจำแนกตามรายชื่อ

ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจ	เชิงบวก	เชิงลบ	รวม	X
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
1. ถนนเทียบคลองแม่ข่าทำให้เดินทางสะดวกจึงไม่หงุดหงิดจากปัญหาจราจร	161 (88.5)	21 (11.5)	182 (100)	2.4
2. ถนนเทียบคลองแม่ข่าทำให้ผ่อนคลายความเครียดจากการไปมาหาสู่คนในชุมชนใกล้เคียงมากขึ้น	158 (86.8)	24 (13.2)	182 (100)	2.4
3. ถนนเทียบคลองแม่ข่าอาจเป็นทางสัญจรและเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	75 (41.2)	107 (58.8)	182 (100)	3.3
4. เส้นทางท่องเที่ยวเทียบคลองแม่ข่าทำให้รู้สึกสูญเสียความเป็นส่วนตัวเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน	108 (59.3)	74 (40.7)	182 (100)	3.7

ตาราง 8 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจจำแนกตามรายชื่อ (ต่อ)

ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจ	เชิงบวก	เชิงลบ	รวม	— X
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
5. การได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางเลียบบ คลองแม่ข่าทำให้มีความสุข	151 (82.9)	31 (17.1)	182 (100)	2.5
6. สถานที่พักผ่อนบริเวณแนวคลองแม่ข่าเป็น สถานที่ที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดได้	146 (80.2)	36 (19.8)	182 (100)	2.6
7. เมื่อมีคนผ่านไปมา และมาใช้สถานที่พักผ่อน ทำให้รู้สึกรำคาญ	108 (59.3)	74 (40.7)	182 (100)	3.7
8. สถานที่พักผ่อนทำให้มีความสุขกับการมีสถานที่ ที่ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนใกล้เคียง	158 (86.8)	24 (13.2)	182 (100)	2.4
9. การปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าทำให้รู้สึก ปลอดภัยจากโรคติดต่อ	158 (86.8)	24 (13.2)	182 (100)	2.2
10. การปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าทำให้ไม่ หงุดหงิดจากกลิ่นเหม็นของน้ำเสีย	155 (85.2)	27 (14.8)	182 (100)	2.3
11. การปรับปรุงคุณภาพน้ำทำให้ใช้น้ำได้อย่าง มั่นใจ	137 (75.3)	45 (24.7)	182 (100)	2.7

ตาราง 8 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจจำแนกตามรายชื่อ (ต่อ)

ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตใจ	เชิงบวก	เชิงลบ	รวม	— X
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
12. การปลุกต้นไม้เลียบบคลองแม่ข่าทำให้รู้สึกสดชื่นกับทัศนียภาพริมคลอง	163 (89.6)	19 (10.4)	182 (100)	2.1
13. การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบทำให้รู้สึกที่บ้านและชุมชนน่าอยู่	164 (90.1)	18 (9.9)	182 (100)	2.1

จากตารางที่ 8 พบว่าการดำเนินการตามโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแนวคลองแม่ข่า เกิดผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจในเชิงบวกมากที่สุด คือ การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบทำให้รู้สึกที่บ้านและชุมชนน่าอยู่ ร้อยละ 90.1 รองลงมาคือ การปลุกต้นไม้เลียบบคลองแม่ข่าทำให้รู้สึกสดชื่นกับทัศนียภาพริมคลอง ร้อยละ 89.6 และ ถนนเลียบบคลองแม่ข่าทำให้เดินทางสะดวกไม่หงุดหงิดจากปัญหาจราจร ร้อยละ 88.5 และการดำเนินการที่ส่งผลกระทบในเชิงลบ คือการสร้างสถานที่พักผ่อนแล้วจะเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นที่ทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ร้อยละ 41.2

ตาราง 9 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทาง
สุขภาพด้านสังคม จำแนกตามรายชื่อ

ผลกระทบทางสุขภาพด้านสังคม	เชิงบวก จำนวน (ร้อยละ)	เชิงลบ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)	— X
1. เส้นทางสัญจรเลียบบคลองแม่ข่าทำให้มีโอกา สไปมาหาสู่กันในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงมากขึ้น	167 (91.8)	15 (8.2)	182 (100)	2.3
2. เส้นทางท่องเที่ยวเลียบบคลองแม่ข่าทำให้มี โอกาสสร้างรายได้	142 (78.0)	40 (22.0)	182 (100)	2.7
3. เส้นทางท่องเที่ยวเลียบบคลองแม่ข่าทำให้มี โอกาสสร้างอาชีพเสริม	146 (80.2)	36 (19.8)	182 (100)	2.6
4. การสร้างทางเดินเท้าและจักรยานเลียบบคลอง แม่ข่าช่วยลดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าใช้จ่ายใน การเดินทาง	138 (75.8)	44 (24.2)	182 (100)	2.6
5. สถานที่พักผ่อนเลียบบคลองแม่ข่าทำให้ได้พบ ปะบุคคลภายนอกที่มาใช้สถานที่ ดังกล่าวมาก ขึ้น	150 (82.4)	32 (17.6)	182 (100)	2.6
6. สถานที่พักผ่อนเลียบบคลองแม่ข่าจะเป็นสถานที่ ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพของชุมชน	149 (81.9)	33 (18.1)	182 (100)	2.6

ตาราง 9 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพด้านสังคม จำแนกตามรายชื่อ (ต่อ)

ผลกระทบทางสุขภาพด้านสังคม	เชิงบวก จำนวน (ร้อยละ)	เชิงลบ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)	\bar{X}
7. สถานที่พักผ่อนเลียบบคลองแม่ข่าทำให้เกิดเครือข่ายองค์กรชุมชน	156 (85.7)	26 (14.3)	182 (100)	2.5
8. צררปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อรักษาคุณภาพน้ำของชุมชนและชุมชนใกล้เคียง	161 (88.5)	21 (11.5)	182 (100)	2.3
9. การปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่าทำให้สามารถฟื้นฟูวิถีชีวิตริมคลองแม่ข่าแบบดั้งเดิมได้	154 (84.6)	28 (15.4)	182 (100)	2.4
10. การปรับปรุงที่อยู่อาศัยทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่	168 (92.3)	14 (7.7)	182 (100)	2.1

จากตารางที่ 9 การดำเนินการตามโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแนวคลองแม่ข่า เกิดผลกระทบต่อสุขภาพสังคมในเชิงบวกมากที่สุด คือ การปรับปรุงที่อยู่อาศัยทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่ ร้อยละ 92.3 รองลงมาคือ การสร้างเส้นทางสัญจรเลียบบคลองแม่ข่าทำให้มีโอกาสไปมาหาสู่กับคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงมากขึ้น ร้อยละ 91.8 และการปรับปรุงคุณภาพน้ำทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อรักษาคุณภาพน้ำของชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ร้อยละ 88.5

ตาราง 10 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทาง
สุขภาพด้านจิตวิญญาณจำแนกตามรายชื่อ

ผลกระทบทางสุขภาพด้านจิตวิญญาณ	เชิงบวก	เชิงลบ	รวม	— X
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
1. ท่านรู้สึกสงสารคนที่ต้องย้ายบ้านเรือนออกไป เนื่องจากการปรับปรุงชุมชนแนวคลองแม่ข่า	69 (37.9)	113 (62.1)	182 (100)	3.1
2. การมีส่วนร่วมฟื้นฟูวิถีชีวิตแบบล้านนาทำให้ เกิดความภาคภูมิใจ	163 (89.6)	19 (10.4)	182 (100)	2.3
3. การปรับปรุงชุมชนแนวคลองแม่ข่าทำให้ สูญเสียคุณค่าความเป็นชุมชนดั้งเดิม	99 (54.4)	83 (45.6)	182 (100)	3.6
4. การสนับสนุนการปรับปรุงชุมชนแนวคลอง แม่ข่าของภาครัฐ ทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ ในสิทธิที่อยู่อาศัย	162 (89.0)	20 (11.0)	182 (100)	2.3

จากตารางที่ 10 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมฟื้นฟูวิถีชีวิตแบบล้านนา
ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และการสนับสนุนการปรับปรุงชุมชนคลองแม่ข่าของภาครัฐทำให้เกิด
ความมั่นคงทางจิตใจในสิทธิที่อยู่อาศัย เกิดผลกระทบต่อสุขภาพด้านจิตวิญญาณในเชิงบวกมากที่สุด
ร้อยละ 89.6 และ 89.0 ตามลำดับ ส่วน ความรู้สึกสงสารคนที่ต้องย้ายบ้านเรือนออกไปเนื่องจากการ
ปรับปรุงชุมชนแนวคลองแม่ข่าเกิดผลกระทบต่อสุขภาพด้านจิตวิญญาณในเชิงลบ ร้อยละ 37.9
ส่วนการปรับปรุงชุมชนแนวคลองแม่ข่าทำให้สูญเสียคุณค่าความเป็นชุมชนดั้งเดิม เกิดผลกระทบ
ต่อสุขภาพด้านจิตวิญญาณทั้งเชิงบวกและเชิงลบใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 54.4 และ 45.6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นผลกระทบทางสุขภาพ จากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ ที่เกิดจากจากโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่า

การศึกษาผลกระทบทางสุขภาพและความคิดเห็นของประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแนวคลองแม่ข่านำเสนอโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การรับรู้ข่าวสารและความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่า

กลุ่มผู้นำชุมชน 7 ชุมชน กล่าวว่าเคยรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการรื้อย้ายและปรับปรุงมานานแล้ว โดยทราบจากทางราชการในที่ประชุมสัจจกรเป็นการแจ้งการปรับปรุงว่าจะมีการรื้อย้ายบ้านที่บุกรุกแนวคลองออกไป ซึ่งจะดำเนินการใน 2 แนวทาง คือการย้ายออกไปอยู่ที่อื่น และการถอยร่นบ้านที่บุกรุกออกจากแนวคลองภายในรัศมีไม่ต่ำกว่า 3 เมตร โดยให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการถอยร่นบ้านที่บุกรุกออกจากแนวคลอง เพราะต้องมีพื้นที่ในการรองรับบ้านที่จะถอยร่นเข้ามา หากไม่มีพื้นที่ว่างที่จะรองรับจะต้องพิจารณาให้ย้ายออกไปอยู่ที่อื่น กลุ่มผู้นำส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมพิจารณาการย้ายหรือถอยร่นบ้านที่บุกรุกจะไม่มีปัญหาตามมาภายหลัง เช่น การยอมรับให้มีการถอยร่นเข้ามาในพื้นที่ของบ้านที่อยู่ใกล้เคียงต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่จะไม่เกิดความขัดแย้งเมื่อทางราชการดำเนินการ ส่วนกลุ่มประชาชนอาสาสมัครสาธารณสุข และตัวแทนประชาชนทั่วไปจาก 7 ชุมชน พบว่าการรับรู้ข่าวสารส่วนใหญ่มาจากการถ่ายทอดของกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการชุมชน และจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีรายชื่ออยู่ในโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงภูมิทัศน์ที่อยู่อาศัย

ในส่วนความคิดเห็นที่มีต่อโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่าส่วนใหญ่เกิดความไม่แน่ใจ กับความเป็นไปได้ของโครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่า โดยเฉพาะการรื้อย้ายคนที่บุกรุกออกจากแนวคลอง

“เห็นมานานมากแล้ว ที่มีการบุกรุกที่ดินของหลวงของเอกชน ไม่ใช่แค่แนวคลองแม่ข่า แต่ยังมีที่อื่นๆอีก แต่ก็ไม่เห็นแก้ปัญหาได้สำเร็จซักที เหมือนจับปูใส่กระดัง พอย้ายออกแล้วก็ไปอยู่ชุมชนอื่น เป็นแบบนี้ไปเรื่อยๆ กลายเป็นปัญหาไม่รู้จบจบลั่น “

“พูดกันมาตั้งนานแล้ว ตั้งแต่ ปี 28 ว่าจะให้คนที่เค้าบุกรุก ออกไปอยู่ที่อื่น แล้วก็ว่าจะทำนั้นทำนี่ให้คนในชุมชนคลองแม่ข่า จนเป็นคนเฒ่าคนแก่แล้วก็ยังมีคนที่เค้าบุกรุกอยู่ใน ที่หลวง”

และกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า โครงการรื้อย้ายและปรับปรุงชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่า จะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ต้องใช้ระยะเวลาาน แต่หากมีความเด็ดขาดก็จะสำเร็จได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ทั้งนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันทำงานโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด นอกจากประโยชน์ที่จะเกิดกับส่วนรวม

“ถ้าคิดจะทำกันอย่างจริงจัง ต้องทำได้ ที่อื่น ๆ ยังทำได้ แต่ที่สำคัญเราต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมของคนในชุมชนของประชาชนเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่เห็นแก่ประโยชน์ของตัวเอง”

“การที่จะย้ายคนออกจากบ้านเรือนที่เค้าอยู่กันมานานแล้ว มันทำยาก ต้องค่อยๆ ทำ ต้องคิดให้มากๆ เพราะมันเหมือนเปลี่ยนชีวิตเค้า ต้องมาร่วมกันทุกคน ทั้งรัฐแล้วก็ชาวบ้านต้องให้ความร่วมมือ”

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับประชาชนในชุมชนแออัดแนวคลองแม่ข่า

ความสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียงส่วนใหญ่เป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของเครือข่ายองค์กรชุมชน ได้พบปะกันเวลามีการจัดประชุม หรืออบรมของทางราชการ ในการทำงานร่วมกันเป็นไปตามคำสั่งการของภาครัฐ หากสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัวจะไปมาหาสู่กัน จากโครงสร้างของสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนเมืองส่วนใหญ่จะต้องดิ้นรนทำมาหากินเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว การแข่งขันที่สูงทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวมากขึ้น การที่บุคคลจะคิดเสียสละและสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อบุคคลอื่นจึงมีน้อยมาก และการยอมรับของสมาชิกในชุมชนและชุมชนอื่นๆ มีผลต่อการเสียสละในการทำงาน ด้วยเช่นกัน

“จะอย่างไรดี คือคนเราอยู่ในเมืองต้องทำมาหากิน จะให้มาคิดทำนั้นทำนี่เพื่อผู้อื่นคงจะยาก เรื่องปากเรื่องท้องเป็นสิ่งสำคัญที่สุด”

“ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้คนส่วนใหญ่ไม่สนใจกัน เอาตัวเองรอดก่อน ส่วนใครจะอย่างไรก็ช่าง”

อย่างไรก็ตามในชุมชนจะมีกลุ่มคนที่สละทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ที่นอกจากจะบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนของตนเองแล้วยังคิดที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนอื่นๆ อีกด้วยแต่ก็เป็นส่วนน้อยมาก

“แต่ว่าก็มีนะ คนที่จะเสียสละ เพื่อคนหมู่มาก ส่วนใหญ่ก็จะเป็นคณะกรรมการชุมชน แต่ไม่เหมือนกันทุกคน บางคนให้ได้หมดไม่ว่างานราษฎร์งานหลวง ไม่ใช่แต่ในชุมชน ใครขอให้ช่วยอะไร ไปได้หมด บางคนก็จะมาเป็นบางเวลา ”

ส่วนใหญ่การทำงานของชุมชนในเขตเมืองไม่ค่อยมีความผูกพันกันเท่าไรนัก เมื่อมีกิจกรรมที่ทางการขอร้องให้ช่วยเหลือกันแต่ละชุมชนจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในด้านความสัมพันธ์อื่น ที่เห็นชัดเจน คือการมีประเพณีที่สำคัญของชุมชนจะมีการช่วยเหลือและเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่ต้องร้องขอ เนื่องจากภาคเหนือมีประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ความแน่นแฟ้นในการหวงแหนและร่วมมือกันอนุรักษ์จึงอยู่ในจิตสำนึก โดยไม่ต้องมีการขอร้องให้เข้าร่วมแต่อย่างใดแต่ผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ (ผู้ที่อพยพเข้ามาหางานทำและบุกเบิกที่สาธารณะ) จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากเกิดความรู้สึกแปลกแยก และคนในชุมชนไม่ให้การยอมรับ แต่คนที่เข้ามาอยู่นานแล้วจะมีการปรับตัวเข้าหากันในชุมชนเดิมมีการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนดั้งเดิม และพยายามเข้าร่วมจนเกิดการยอมรับของคนในชุมชนดั้งเดิม ความสัมพันธ์อีกด้านที่เอื้อประโยชน์ให้กับคนในชุมชนเดิมคือ เป็นลูกค้าที่มาซื้อสินค้าที่ร้านทำให้มีรายได้ มีลูกค้าเพิ่มขึ้นเศรษฐกิจของคนที่ย้ายก็ดีขึ้น แต่ว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่จะมีความกังวลในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง เนื่องจากผู้ที่บุกรุกที่แนวคลองส่วนใหญ่จะเป็นชาวเขาที่มีวัฒนธรรมประเพณี และความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากคนพื้นราบ

3.3 ผลกระทบทางสุขภาพที่คาดการณ์ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ

3.3.1 ผลกระทบทางสุขภาพที่คาดการณ์ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

(1) การสร้างถนนเลียบบดลงแม่ข่าย

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประธานอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มตัวแทนภาคประชาชนทั่วไป ให้ความเห็นว่าจากการสร้างถนนเลียบบดลงแม่ข่ายจะทำให้สุขภาพดีขึ้น เพราะเป็นการนำความเจริญเข้าสู่ชุมชน เมื่อในชุมชนมีการสัญจรที่สะดวก บุคคลภายนอกมีโอกาสเข้ามา

มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนมากขึ้น อาทิ เข้ามาท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาหาความรู้ เข้ามาช่วยพัฒนา นำสิ่งใหม่ๆ ความรู้ใหม่ๆ มาให้ชุมชน อีกทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนายังจะมีการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง เพราะการสร้างถนนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา เมื่อการสร้างถนนแล้วเสร็จจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนก็จะได้รับการดูแลเอาใจใส่มากกว่าเดิม และการสร้างทางสัญจรที่มีการเชื่อมโยงไปยังชุมชนใกล้เคียงจะทำให้การไปมาหาสู่กับคนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงสะดวกขึ้นและบ่อยครั้งมากขึ้น บางครั้งการไปมาหาสู่เพื่อนบ้าน คนคุ้นเคยทำให้มีเพื่อนคุย ปรีกษาปัญหาต่างๆ ทำให้ผ่อนคลายความเครียดลงได้ เวลาเดินทางก็ไม่วิตกกังวลในอันตรายจากอุบัติเหตุ และมลพิษจากควันท่อไอเสียรถตามถนนใหญ่ๆ ถ้าสามารถหลีกเลี่ยงมลพิษจากการเดินทางในเมือง ร่างกายก็จะแข็งแรงไม่มีสารพิษสะสมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และสภาพริมคลองแม้ว่าจะมีทัศนียภาพที่น่ามองกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การสร้างถนนเลียบบคลองแม้ว่าจะทำให้ชมรมจักรยานมีเส้นทางอีกหนึ่งทางเลือกในการปั่นจักรยานเพื่อออกกำลังกาย อีกทั้งเป็นการดึงดูดความสนใจให้ประชาชนที่พบเห็นอยากเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายดังกล่าว ถึงแม้จะไม่ได้ขี่จักรยาน ประชาชนก็มีโอกาสในการออกกำลังกายโดยการเดินเท้าตามถนนได้ เวลาไปมาหาสู่เพื่อนบ้านในชุมชนใกล้ๆ ก็ไม่ต้องเอารถไป นอกจากนี้ยังเอื้อประโยชน์ในการเข้าถึงบริการด้านต่างๆ ของภาครัฐ ได้แก่ การบริการด้านสาธารณสุข เช่น การพ่นหมอกควันในการกำจัดขยะบางที่บ้านที่ไม่มีทางเดินถึง หรือชุมชนที่เส้นทางสัญจรคับแคบไม่สะดวก โดยเฉพาะบ้านที่ตั้งอยู่ตามแนวคลองทำให้ได้รับบริการดังกล่าวไม่ทั่วถึง หากมีถนนก็จะอำนวยความสะดวกในการทำงานของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การออกเยี่ยมบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขก็จะสะดวกขึ้น

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

จากการรื้อย้ายบ้านที่ถูกรุกออกจากแนวคลองเพื่อสร้างถนนทำให้การทำงานของเครื่องจ่ายองค์กรที่ประชาชนเหล่านั้นเป็นสมาชิกขาดกำลังคนในการทำงานไป (ในกรณีที่ย้ายไปอยู่ที่อื่น) การไปมาหาสู่กันลำบากมากขึ้นด้วยระยะทางที่ไกลกัน การที่ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน ปัญหาในชีวิตประจำวัน แนวทางในการแก้ไขปัญหา การให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันจะไม่เหมือนเดิม การสร้างถนนทำให้บรรยากาศของริมคลองเปลี่ยนแปลงไป คนที่มีบ้านอยู่ติดกับคลองหรือตามแนวคลองบางครั้งรอบครัวไม่ต้องการให้มีการสร้างถนน เพราะจะเกิดความรำคาญจากจำนวนคนที่พลุกพล่านมากขึ้น และหากมีการใช้รถมอเตอร์ไซค์ แทนการเดินเท้า หรือจักรยาน ก็จะทำให้เกิดเสียงดัง อากาศเป็นพิษ และเกิดอันตรายกับเด็กๆ ที่เล่นบนถนนได้ อีกทั้งการสัญจรที่สะดวกอาจมีกลุ่มวัยรุ่นหรือแก๊งขามูไร ใช้เป็นเส้นทางสัญจรในการก่อวินาศกรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อคนในชุมชนต่อไปในอนาคตประชาชนไม่มีความมั่นใจ

ในการดูแลของหน่วยงานรัฐเพราะเคยเห็นตัวอย่างการก่อสร้างถนนเลียบบคลองในบางช่วงที่หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่มาดูแล ทำให้ประชาชนไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกทั้งเป็นการให้คนในชุมชนต้องรับผิดชอบแก้ไขปัญหาการเป็นแหล่งมั่วสุม การสอดส่องดูแลการลักขโมยเพิ่มมากขึ้น

(2) การสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

การสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในบริเวณแนวคลองแม่ข่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเกิดผลดีต่อสุขภาพจากการที่ประชาชนในชุมชนมีสถานที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การออกกำลังกาย การรวมกลุ่มทำกิจกรรมของชุมชน การมาผ่อนคลายความเครียด ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่ชุมชนจะใช้สถานที่ภายในวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้เด็กจะมีที่วิ่งเล่นทำให้แข็งแรงและมีพัฒนาการที่ดี โอกาสพบปะบุคคลที่หลากหลายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วัฒนธรรมประเพณี กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้สถานที่พักผ่อน ผู้ใหญ่จะมีโอกาสที่จะได้ออกกำลังกายมากขึ้น ร่างกายก็จะสดชื่นแข็งแรง ความเครียดก็จะลดลง ทั้งนี้ประชาชนบางกลุ่มมีความเห็นว่าจากการที่มีผู้คนมาใช้สถานที่พักผ่อนจะเป็นโอกาสในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเสริมอาชีพ หารายได้เสริมให้กับครอบครัว เช่นการนวดแผนไทย จากที่เคยต้องเดินทางไปนวดในเมือง ก็จะได้ทำงานอยู่ใกล้บ้านไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน รายได้ที่เกิดขึ้นก็จะเก็บออมได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่ภูมิปัญญาพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไม่เพียงแค่ในกลุ่มประชาชนคนไทย แต่ยังมีโอกาสเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาใช้บริการได้อีกด้วย การรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพเสริมโดยใช้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจยังเป็นทางออกของการผ่อนคลายความเครียดจากปัญหาในชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาครอบครัว การที่ออกจากบ้านมาทำงานเป็นการหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียด และมีโอกาสได้ข้อคิดและแนวทางในการแก้ปัญหาจากพูดคุยกับผู้มาใช้บริการ หรือสมาชิกกลุ่ม

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

จากการสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ประชาชนคิดว่าภายหลังการสร้างหากหน่วยงานที่สร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ไม่ดูแลปล่อยปละละเลยให้เกิดความเสื่อมโทรม ก็จะทำให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้ ดังตัวอย่าง การสร้างสวนสาธารณะบริเวณหลังโรงพยาบาลสวนปรุงที่ มีมีประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากมิได้มีการดูแล ปล่อยให้รกร้าง และมีร้านค้ามาตั้งขายของทางด้านหน้าบดบังทัศนียภาพของสวนสาธารณะ บางที่จะมีกลุ่มวัยรุ่นที่ยังอยู่ในวัยเรียนมั่วสุม และเป็นสถานที่นัดพบของหนุ่มสาว นอกจากนี้ยังเป็นที่สะสมขยะ เกิดแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรคที่เป็นอันตราย เป็นการสูญเสีย

งบประมาณโดยใช้เหตุ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ ประชาชนมีความวิตกกังวลว่าในอนาคตสถานที่พักผ่อนหย่อนใจบริเวณแนวคลองแม่ข่าจะประสบกับปัญหาดังกล่าวหรือไม่

(3) การปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่า

ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองแม่ข่า ประชาชนเห็นว่าจะเกิดผลกระทบต่อสุขภาพในด้านบวกและไม่มีความคิดเห็นว่ามีการเกิดผลกระทบในด้านลบ ผลกระทบในด้านบวกกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแนวคลองแม่ข่า ประสบกับปัญหาสภาพน้ำเน่าเสียในคลองแม่ข่าที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวคลองมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะในคลอง น้ำเน่าที่ส่งกลิ่น แมลงที่เป็นพาหะนำโรคชนิดต่างๆ การตื่นเงินของคลอง แม่ข่าจากการทับถมของขยะ ที่ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในชุมชนสภาพแวดล้อมริมคลองที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การดำรงชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตแย่ลง หากภาครัฐดำเนินการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า ได้จริงปัญหาดังกล่าวข้างต้นก็จะหมดไปจากชุมชน ชาวบ้านไม่ต้องกังวลกับโรคภัย ใช้เจ็บที่มากพร้อมกับปัญหาน้ำท่วม สุขภาพจิตก็จะดีขึ้น และทำให้สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น อาจมีการกลับมาทำการเกษตร แต่ละครั้วเรือมีการปลูกผักสวนครัว โดยใช้ น้ำในคลองแม่ข่า หากคุณภาพน้ำดีขึ้นมากในระดับที่สัตว์น้ำสามารถอยู่ได้และเจริญเติบโตก็จะเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติ คนในชุมชนที่ใช้ชีวิตแบบคนในเมืองก็จะกลับมาพึ่งพาธรรมชาติมากขึ้น เมื่อคนในชุมชนร่วมกันใช้ประโยชน์จากน้ำในคลองแม่ข่า ก็จะเกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ เกิดจิตสำนึกหวงแหน และจะเกิดการรวมกลุ่มรักษาคุณภาพน้ำตลอดไป และจะช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สอดส่องดูแลผู้ที่ทิ้งขยะ หรือสิ่งปฏิกูลที่จะทำให้ น้ำเสียได้อีกด้วย

(4) การปลูกต้นไม้เพิ่มพื้นที่สีเขียวแนวคลองแม่ข่า

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

การเพิ่มพื้นที่สีเขียวบริเวณแนวคลองแม่ข่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเกิดผลดีต่อสุขภาพ เพราะจะทำให้ทัศนียภาพริมคลองสะอาด สดชื่นน่ามอง และต้นไม้จะช่วยฟอกอากาศเสียให้เป็นอากาศดีคนในชุมชนก็จะได้รับอากาศที่ดี ทำให้ร่างกายแข็งแรง การที่มีต้นไม้หลายๆ จะเกิดความร่มรื่น ช่วยลดความร้อนที่เกิดขึ้นจากมลพิษทางอากาศ หรืออุณหภูมิที่สูงผิดปกติในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมของชาวชุมชนริมคลองแม่ข่าจะกลับคืนสู่สภาพที่คงความเป็นธรรมชาติเหมือนในอดีตอีกครั้ง สีเขียวของต้นไม้จะช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยล้าและความเครียด จากความวุ่นวายของชุมชนเมืองได้ นอกจากนี้การปลูกต้นไม้เลียบบคลองแม่ข่าจะเป็นแนวป้องกันการบุกรุกกลับเข้ามาสร้างบ้านเรือนอีกครั้ง ปัญหาที่คนในชุมชนได้รับจากผู้บุกรุกก็จะได้รับการแก้ไขที่ถาวร ในภาพรวมของเมืองเชียงใหม่ที่เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวการที่มีต้นไม้ร่มรื่น โดยเฉพาะบริเวณแนว

คลองแม่ข่าที่ไหลผ่านใจกลางเมืองและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจอยากเข้ามาเที่ยวชม

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

ตามกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่าการปลูกต้นไม้เลียบบคลองแม่ข่า อาจเกิดผลเสียจากการที่ไม่สามารถขยายแนวคลองในเขตที่คับแคบและสามารถขุดลอกให้กว้างกว่าเดิมได้ รากของต้นไม้อาจมีผลต่ออายุการใช้งานของถนนเลียบบคลองแม่ข่า และอนาคตถ้าไม่มีใครดูแลเอาใจใส่ก็จะเป็นภาระของคนในชุมชนที่ต้องดูแล การที่มีต้นไม้เยอะก็จะมีสัตว์ต่างๆ มาอาศัย เช่น นก สัตว์เลื้อยคลานต่างๆ มูลนกจะทำให้บริเวณต้นไม้สกปรกและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคที่จะเป็นปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้

(5) การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยในชุมชน

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าการที่ชุมชนได้รับการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย จะเกิดผลดีต่อสุขภาพเพราะจะทำให้บ้านน่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมดี อากาศดี ไม่มีแหล่งขยะ ทำให้สุขภาพร่างกายดี จิตใจก็จะดีด้วย โดยภาพรวมของชุมชน ทำให้มีคนอยากเข้ามาเยี่ยมชมและถ้ามีการพัฒนาให้เป็นชุมชนแนวคลองแม่ข่าเป็นตัวอย่างการพัฒนาที่อยู่อาศัย ให้คนข้างนอกได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้การทำงาน และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน จะนำความรู้ สิ่งดีๆ สิ่งใหม่มาให้กับคนในชุมชน การที่สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่และสำนักงานผังเมืองจังหวัดเชียงใหม่เข้ามาพัฒนาจัดระเบียบให้กับชุมชนจะทำให้มีการพัฒนาด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การสร้างถนนในชุมชน ไฟฟ้า น้ำประปา ก็จะมีเจ้าหน้าที่สนใจดูแล ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

ในขณะที่เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่าการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย จะมีเกิดผลเสียต่อสุขภาพของประชาชนในชุมชนและคนที่มีย่านเรือนอยู่ในบริเวณแนวคลองที่จะเดือดร้อนจากการให้ผู้บุกรุกขยับที่อยู่อาศัย เข้ามาในพื้นที่ของคนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นผู้สร้างปัญหา แต่ต้องมารองรับการแก้ไขปัญหาของรัฐ ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของคนที่ถูกกรุกกล้าที่ดิน นอกจากนี้ อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากกลุ่มเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการที่ให้คนบุกรุกเข้ามาอยู่ในชุมชนได้ ส่วนปัญหาด้านอื่นๆ ที่เกิดจากกลุ่มคนที่บุกรุกแนวคลองแม่ข่าก็จะยังคงอยู่ในชุมชนเหมือนเดิม

3.3.2 ผลกระทบทางสุขภาพที่คาดการณ์ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้าน

สังคม/เศรษฐกิจ

(1) ปฏิสัมพันธ์/การรวมกลุ่มทางสังคม

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประธานอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มตัวแทนประชาชนทั่วไป มีความเห็นตรงกันกับผลกระทบทางสุขภาพจากการปฏิสัมพันธ์ การพบปะ การไปมาหาสู่กันระหว่างคนบ้านใกล้เรือนเคียงในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง จะทำให้คนในชุมชนมีการรับรู้ข่าวสารต่างๆ มากขึ้น เวลาที่มีกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ทำให้ไม่พลาดโอกาส เช่น การออกบริการทางสุขภาพในชุมชน การอบรม การประชุม ก็จะมีเครือข่ายแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ประชาชนจะเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประเพณีท้องถิ่นของแต่ละชุมชนมากขึ้น มีการช่วยเหลือกันในการเตรียมงาน ทำให้เกิดความสามัคคี หากมีการรวมกันเป็นคณะกรรมการ หรือรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนเพื่อทำงานร่วมกับภาครัฐ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่ขอมา ก็จะเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง และเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยรัฐทำงาน รุ่นลูกรุ่นหลานก็จะมีตัวอย่างที่ดีว่าคนในชุมชนและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง ต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพราะปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน ที่มีไร่ร่นราวคราวเดียวกัน การทำประโยชน์ให้กับเมืองเชียงใหม่ทำให้มีความสุข เกิดความภาคภูมิใจ เวลาที่ได้เจอกับคนที่เคยทำงานด้วยกันก็จะรู้สึกดีไม่เหงา

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนค่านิยม วัฒนธรรมต่างๆ อาจทำให้พฤติกรรมการบริโภค ค่านิยม เปลี่ยนไปเป็นการให้ความสำคัญด้านวัตถุมากขึ้น การให้คุณค่าของคนที่วัตถุที่ทันสมัย มากกว่าการให้คุณค่าของคนด้านจิตใจ

(2) การประกอบอาชีพ/รายได้

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเส้นทางสัญจรเลียบบคลองแม่ข่า กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประธานอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มตัวแทนประชาชนทั่วไปเห็นว่า เกิดผลดีต่อสุขภาพ จากการสร้างอาชีพ และมีรายได้เสริมทำให้เศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนดีขึ้น จากการทำมีนักรท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน เช่น การผลิตของที่ระลึก การขายอาหาร การให้เช่าที่พักอาศัยชั่วคราว ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อมีรายได้เพิ่มกำลังซื้อของประชาชนในชุมชนจะเพิ่มขึ้น ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดี มีอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ และมีโอกาสได้กินอาหารที่มีประโยชน์ นอกจากการหารายได้เสริมให้กับครอบครัว จะมีการรวมกลุ่มเพื่ออาชีพของชุมชน เพื่อ

ผลิตสินค้าจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เกิดความสามัคคีในชุมชน ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานไกลบ้าน และทำให้มีรายได้อีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวมีความสุขจากปัญหาการขาดรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของครอบครัว ลูกหลานก็มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับสูงเนื่องจากครอบครัวมีฐานะทางการเงินดีขึ้น ก็จะมีกำลังในส่งลูกหลานให้ได้รับการศึกษาที่ดี นอกจากนี้ถ้าคนไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน คนแก่คนแก่ก็จะไม่ถูกทอดทิ้งให้เฝ้าบ้านหรือเลี้ยงหลานตามลำพัง คนหนุ่มคนสาวที่ไปทำงานที่อื่นก็จะกลับมาอยู่บ้านทำให้ครอบครัวอบอุ่น ได้อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

จากการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น หากไม่สามารถวางแผนการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายรับ ก็จะทำให้ความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีเงินมาก ชีวิตที่เรียบง่ายก็จะอยากได้สิ่งอำนวยความสะดวก การกินการอยู่ก็จะไปตามความนิยมของคนในเมือง เด็กวัยรุ่นเมื่อเห็นว่าครอบครัว พ่อแม่มีรายได้มากขึ้น ก็อยากของใช้ที่ทันสมัยตามเพื่อนๆ เช่น โทรศัพท์มือถือซึ่งไม่มี ความจำเป็นต้องสำหรับชีวิตประจำวันของวัยรุ่น หากพ่อแม่ตามใจก็อาจเกิดปัญหาการขาดรายได้ รายจ่ายในครอบครัว ทำให้ต้องไปกู้หนี้ยืมสินผู้อื่นก็ได้ ต่อไปก็จะเป็นปัญหาของครอบครัวที่ทำให้พ่อแม่ต้องวิตกกังวลกับรายรับ รายจ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่สมดุล

3.3.3 ผลกระทบทางสุขภาพที่คาดการณ์ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านวัฒนธรรม

(1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนแนวคลองแม่ข่า

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

จากกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ภาครัฐให้การสนับสนุนภาย หลังการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแนวคลองแม่ข่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า จะทำให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์โบราณสถาน และประเพณีเก่าแก่ ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน และเมืองเชียงใหม่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชมตลอดไป วัฒนาอารามที่มีมากมายก็จะมีคน ที่เห็นคุณค่า ความเป็นเมืองเหนือที่มีวัดสวยงามก็จะคงเอกลักษณ์ได้อีกนาน รุ่นลูกรุ่นหลานก็จะ ได้เห็น และการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติโดยเส้นทางเลียบบคลองแม่ข่า จะทำให้ชุมชนและประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก และให้ความสำคัญกับการ เข้ามาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อเชิดหน้าชูตาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติว่าคนไทยก็มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มิใช่คนที่ล้าหลัง อีกทั้งได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่นการจักสาน และการ นวดแผนไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชน

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนมากขึ้น ความแตกต่างของวัฒนธรรม อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน บางทีอาจทำให้ความเป็นชุมชนที่เรียบง่ายกลายเป็นแหล่งที่มีคนพลุกพล่าน มีคนมากหน้าหลายตาผ่านเข้าออกในชุมชน ทำอะไรก็ต้องคอยระวัง การพูดจา การต้อนรับนักท่องเที่ยวก็ต้องทำให้ดี เหมือนกับเป็นการเพิ่มภาระความรับผิดชอบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และปัญหาด้านการรักษาความสะอาด เมื่อคนมากขึ้นก็ต้องมีขยะมากขึ้น หากไม่ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องก็จะเป็นปัญหาในชุมชนได้ สภาพแวดล้อมก็อาจได้รับผลกระทบ เช่น มีการตั้งร้านขายของบนทางที่นักท่องเที่ยวผ่าน ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบและบดบังทัศนียภาพที่สวยงามบริเวณแนวคลองแม่ข่า หากเป็นคนในชุมชนก็จะดูแลได้ง่าย แต่ถ้ามาจากที่อื่นๆ คนในชุมชนจะเกิดความวิตกกังวลเพราะไม่แน่ใจว่าจะสร้างปัญหาให้หรือไม่ อีกทั้งเพิ่มโอกาสให้มีฉ้อฉลหาประโยชน์จากนักท่องเที่ยวโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสม เช่น การหลอกลวง การต้มตุ๋น เกิดขึ้นในชุมชนทำให้เสียชื่อ

(2) การฟื้นฟูวิถีชีวิตริมคลอง

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านบวก

การฟื้นฟูวิถีชีวิตริมคลองประชาชนแสดงความคิดเห็นว่า คนรุ่นเก่าจะรู้สึกที่ชีวิตดีขึ้นเนื่องจากสมัยก่อนไม่ต้องคั้นราก็กินอันนอนหลับ เพราะสามารถเก็บผักหาปลาตามคลองแม่ข่ามากินได้ ซึ่งเป็นอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษอีกด้วย และส่วนใหญ่จะทำอาชีพเกษตรที่ใช้น้ำจากคลองแม่ข่า ในการทำนา การปลูกผักขาย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายเพราะไม่ต้องซื้ออาหารกินเหมือนปัจจุบัน บางทีแม้แต่เครื่องแกงยังต้องซื้อเพราะบ้านไม่มีบริเวณให้ปลูกอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีการใช้แรงก็เหมือนได้ ออกกำลังกายตลอดเวลา ร่างกายจึงแข็งแรง หากสามารถฟื้นฟูบรรยากาศเดิมของชุมชนริมคลองให้กลับคืนมาได้ คนในชุมชนก็จะได้รับอากาศที่ดี ร่างกายสดชื่น เด็กจะได้รู้จักชีวิตแบบพอเพียงแทนการมีชีวิตอยู่ได้ด้วยเงินที่ให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายในชีวิตเป็นหลัก ครอบครัวก็จะอบอุ่นช่วยกันทำมาหากินไม่ต้องแยกกันไปทำงานคนละทิศละทาง คนในชุมชนก็จะเอื้ออาทรกันมากขึ้น

ผลกระทบต่อสุขภาพด้านลบ

การฟื้นฟูวิถีชีวิตริมคลอง กลุ่มผู้นำชุมชนมีความเห็นว่า โครงการของภาครัฐที่ให้ความหวังกับชุมชนคลองแม่ข่ามานาน ซึ่งเท่าที่ผ่านมากการรื้อย้ายยังไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้การฟื้นฟูวิถีชีวิตริมคลองเป็นไปได้ยาก และเกิดความไม่แน่ใจว่าจะเป็นได้จริงหรือไม่ ส่วนในกลุ่มประธานอาสาสมัครสาธารณสุข และตัวแทนประชาชนทั่วไปเห็นว่าหากมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตริมคลองและส่งเสริมการดำรงชีวิตแบบพอเพียง อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวที่มี

ลูกหลานเป็นวัยรุ่นได้ เนื่องจากเด็กสมัยใหม่ไม่เข้าใจวิถีชีวิตริมคลองแบบดั้งเดิมเพราะไม่ได้เติบโตมากับบรรยากาศแบบนั้นทำให้ผู้ใหญ่เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการปรับตัวของลูกหลานให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และบางทีคนภายนอกอาจมองว่าชุมชนนี้ไม่เจริญและไม่ให้การยอมรับ แต่อย่างไรก็ตามความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น ไม่มีผลกระทบต่อความรู้สึกในปัจจุบันของประชาชนมากนัก เนื่องจากการฟื้นฟูวิถีชีวิตริมคลองของชุมชนแม่น้ำยัง ไม่เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved